

Konferencja „Polityka pamięci. Kultura pamięci” odbyła się w Zamościu

Fundacja im. Róży Luksemburg oraz Ec Chaim – Centrum Społeczności Postępowej Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Warszawie zorganizowali Międzynarodową Konferencję „Polityka pamięci. Kultura pamięci”, która odbyła się w Zamościu w Centrum „Synagoga” Fundacji Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego w dniach 12-13 lipca 2014 roku. Zgromadziła ona gości ze świata polityki, kultury, nauki oraz reprezentantów Polski, Niemiec oraz Izraela. Jej celem była refleksja dotycząca obecnego stanu kultury pamięci w Polsce i Europie oraz wyzwań stojących przed polityką ochrony pamięci i dziedzictwa historycznego. Szczególne znaczenie odgrywał wątek dziedzictwa kultury żydowskiej i Zagłada.

Konferencję poprzedziło zwiedzanie Zamościa – spacer po mieście, w tym opowieść o Róży Luksemburg (urodzonej tam w 1871 roku) przygotowana przez Holgera Politta, współpracownika fundacji jej imienia (w latach 2002-2009 dyrektora polskiego przedstawicielstwa), obecnie zajmującego się tłumaczeniem i wydawaniem po nie-

Zamość Otwarcia konferencji dokonali dr Joanna Gwiazdecka z Fundacji im. Róży Luksemburg i rabin Stas Wojciechowicz z warszawskiej GWŻ. Fot. P. Piluk

miecku pism stworzonych przez nią po polsku. Następnie uczestnicy wzięli udział w kolacji szabatowej w hotelu Mercure. Otwarcia konferencji „Polityka pamięci. Kultura pamięci” 12 lipca dokonali dr Joanna Gwiazdecka, dyrektorka polskiego przedstawicielstwa Fundacji im. Róży Luksemburg i Stas Wojciechowicz, rabin GWŻ w Warszawie. Pierwsza debata została zatytułowana „Jak kształtuje się pamięć? Różne wymiary polityki i kultury pamięci”. Wzięli w niej udział prof. Yehoyada Amir – rabin związany z Hebrew Union College – Jewish Institute of Religion w Jerozolimie, Bogdan Białek – prezes Stowarzyszenia im. Jana Karłowicza i prof. Walter Homolka – rabin związany z Uniwersytetem w Poczdamie, a moderatorką była dr Joanna Gwiazdecka. Natomiast druga, popołudniowa debata to „Przemiany społeczne a polityka historyczna”, w której swoje poglądy wyrazili Małgorzata Winiarczyk-Kossakowska z SLD (w zastępstwie Leszka

Zamość Debata „Jak kształtuje się pamięć? Różne wymiary polityki i kultury pamięci” z udziałem prof. Yehoyada Amira, Bogdana Białka, prof. Waltera Homolki i dr Joanny Gwiazdeckiej. Fot. P. Piluk

Millera – przewodniczącego partii i byłego premiera RP) oraz Bodo Ramelow – przewodniczący frakcji Die Linke w Landtagu Turynii, natomiast dyskusję moderowała dziennikarka Zuzanna Dąbrowska. Dzień zakończył wykład „Żydokomuna” prof. Pawła Śpiewaka – dyrektora Żydowskiego Instytutu Historycznego.

Drugi i ostatni dzień konferencji rozpoczął się od medytacji eklektycznej. Po niej przyszedł czas na debatę „W jaki sposób mówić o historii w duchu tolerancji i pojednania?”. Odbyła się z udziałem: dr hab. Rafała Pankowskiego ze Stowarzyszenia Nigdy Więcej, Pauli

Zamość Debata „Przemiany społeczne a polityka historyczna” z udziałem Małgorzaty Winiarczyk-Kossakowskiej, Bodo Ramelowa i Zuzanny Dąbrowskiej. Fot. P. Piluk

Sawickiej – prezeski Stowarzyszenia przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii „Otwarta Rzeczpospolita”, Mirosława Sawickiego – nauczyciela, byłego ministra edukacji narodowej i Joanny Sobolewskiej-Pyz, przewodniczącej Stowarzyszenia „Dzieci Holocaustu” w Polsce. Moderatorem był Bogdan Białek. W drodze powrotnej do Warszawy uczestnicy zatrzymali się na obiad w Lublinie i mieli sposobność zwiedzenia tamtejszej jeshivy. Ponadto podczas konferencji otrzymali promocyjne egzemplarze „Słowa Żydowskiego” i magazynu „Nigdy Więcej”. Na podkreślenie zasługuje fakt, że w konferencji „Polityka pamięci. Kultura pamięci” uczestniczyła liczna delegacja Sojuszu Lewicy Demokratycznej w składzie: dr Irena Kurzępa – radna sejmiku Województwa Lubelskiego, Jerzy Nizioł – wiceprzewodniczący Rady Miasta Zamościa, Krzysztof Krupa – radny miasta Zamościa, Łukasz Kwiatkowski – przewodniczący RM SLD w Zamościu, Adam Kutyla –

sekretarz RM SLD w Zamościu, Diana Sawicka – Federacja Młodych Socjaldemokratów w Zamościu oraz Stanisław Grybós ze Stowarzyszenia „Pokolenia”.

Warto także pokrótce przybliżyć sylwetki uczestników debat. **Bodo Ramelow** to niemiecki polityk i związkowiec. W przeszłości przewodniczący Związku Zawodowego Handlu, Bankowości i Ubezpieczeń; wieloletni deputowany do Landtagu Turyngii, obecnie przewodniczący frakcji Die Linke w tej instytucji. Jest członkiem zarządu Fundacji im. Róży Luksemburg oraz Rady Fundatorów Fundacji Leo Baecka. **Paula Sawicka** – psycholożka, była nauczycielka akademicka, tłumaczka języka angielskiego. W latach 70. i 80. związana z opozycją demokratyczną, w latach 90. zaangażowana w odbudowę społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. Od 2004 roku prezeska zarządu Stowarzyszenia „Otwarta Rzeczpospolita”, zapisała relację Marka Edelmana w książce „I była miłość w getcie”. **Mirosław Sawicki** to nauczyciel i wychowawca, fizyk, polski urzędnik państwowy. Od 1954 roku działał w harcerstwie w ramach Hufca Walterowskiego Jacka Kuronia. W okresie PRL współpracownik KOR i działacz „Solidarności”. W przeszłości pełnił urząd m.in. dyrektora Departamentu Kształcenia Ogólnego oraz dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej. W latach 2004-2005 minister edukacji narodowej i sportu w rządzie Marka Belki. **Joanna Sobolewska-Pyz** – socjolog, urodziła się jako Joanna Grynszpan, została uratowana z getta warszawskiego w 1943 roku, jedna z pierwszych członkiń Stowarzyszenia „Dzieci Holocaustu” w Polsce, a od 2013 roku przewodnicząca jego zarządu. **Paweł Śpiewak** to również socjolog oraz historyk idei, profesor UW, publicysta, poseł na Sejm V kadencji. Od 2011 roku jest dyrektorem ŻIH. **Stas Wojciechowicz** jest rabinem reformowanym. W latach 1995-1998 odbył studia licencjackie na Wydziale Nauk Politycznych Uniwersytetu w Hajfie. W 2001 roku rozpoczął studia rabinackie na Hebrew Union Collage w Jerozolimie, gdzie otrzymał smichę w 2006. W latach 2004-2006 pracował dla kongregacji Esz-Dawid w Aszdod, brał udział w programie szkolącym liberalnych rabinów do pracy w krajach byłego bloku wschodniego. W latach 2007-2010 był rabinem kongregacji Shaarei Shalom w Petersburgu. Od października 2010 roku jest pierwszym reformowanym rabinem warszawskiej GWŻ. **Yehoyada Amir** to rabin i profesor Hebrew Union College – Jewish Institute of Religion w Jeruzalem. Członek „Maram”, Izraelskiej Rady Reformowanych Rabinów. Specjalizuje się we współczesnej myśli żydowskiej. Jedną z czołowych postaci współczesnego dyskursu teologiczno-religijnego, społecznego i etycznego w Izraelskim Ruchu Reformowanym oraz bliskich mu środowisk. **Bogdan Białek** – psycholog, prezes Stowarzyszenia im. Jana Karłowicza oraz redaktor naczelny miesięcznika „Charaktery”. Aktywny na polu dialogu międzykulturowego oraz żydowsko-chrześcijańskiego. Współprzewodniczący Polskiej Rady Chrześcijan i Żydów, przewodniczący Rady Polskiej Fundacji Sufich im. Dżelaladdina Rumiego, członek Honorowy Klubu Chrześcijan i Żydów „Przymierze” w Krakowie oraz Komitetu Honorowego Międzynarodowego Instytutu Dialogu i Tolerancji im. Jana Karłowicza. **Zuzanna Dąbrowska** – dziennikarka prasowa i radiowa, specjalizująca się w tematyce politycznej. Komentarka w Programie I Polskiego Radia, prowadząca programy: „Polska i świat”, „Świat w Jedyńce”, „Rozmowa Dnia” oraz poranne rozmowy polityczne w audycji „Sygnałach Dnia”. Była szefową działu politycz-

Zamość Wykład prof. Pawła Śpiewaka „Żydokomuna”. Fot. P. Piluk

nego w „Trybunie”, „Dzienniku” oraz w „Dzienniku Gazecie Prawnej”. Absolwentka polityki społecznej na Uniwersytecie Warszawskim. **Joanna Gwiazdecka** jest doktorem filozofii, specjalizuje się naukowo w filozofii platońskiej. Dyrektorka polskiego przedstawicielstwa Fundacji im. Róży Luksemburg. W 2011 roku odznaczona „Medalem Powstania w Getcie Warszawskim”. **Walter Homolka** – rabin, doktorat otrzymał w King’s College London, a habilitację w Hebrew Union

Zamość Debata „W jaki sposób mówić o historii w duchu tolerancji i pojednania?” z udziałem dr hab. Rafała Pankowskiego, Pauli Sawickiej, Mirosława Sawickiego, Joanny Sobolewskiej-Pyz i Bogdana Białka. Fot. P. Piluk

College – Jewish Institute of Religion w Nowym Jorku. Rektor Abraham Geiger College Uniwersytetu Poczdamskiego. Oś jego badań stanowią denominacje oraz dialog międzyreligijny, którymi zajmuje się w Szkole Teologii Żydowskiej Uniwersytetu Poczdamskiego. Jest członkiem zarządu Światowej Unii Progresywnego Judaizmu w Jerozolimie, wiceprezydentem Europejskiej Unii Progresywnego Judaizmu, przewodniczącym Leo Beck Foundation oraz członkiem grupy dyskusyjnej Żydów i Chrześcijan przy Centralnym Komitecie Niemieckich Katolików i przewodniczącym Ernst Ludwig Ehrlich Studienwerk (ELES). **Rafał Pankowski**, doktor habilitowany, socjolog kultury, politolog, profesor Collegium Civitas. Jest koordynatorem Centrum Monitorowania Rasizmu w Europie Wschodniej, zastępcą redaktora naczelnego magazynu antyfaszystowskiego „Nigdy Więcej” i członkiem zarządu sieci United for Intercultural Action (z siedzibą w Amsterdamie) oraz Futbol Przeciwko Rasizmowi w Europie.

Piotr Piluk